

POLITIKER PER LÄN 2016

Vilka är lokalpolitikerna i Västmanlands län?

Hur nöjda är medborgarna?

Korta fakta - Västmanlands län

Sveriges Kommuner och Landsting har i den här rapporten, som är baserad på SCB-statistik, tittat på vad som är utmärkande för de lokala politikerna i Västmanland. Vilka är de? Vilka är det som lägger en stor del av sin tid på att ta ansvar för allas vardag, att prioritera och att fatta beslut som påverkar och skapar förutsättningar för dem som bor och arbetar i Västmanland?

De allra flesta, 96 procent av de 1 279 förtroendevalda i Västmanland, är fritidspolitiker och sköter därmed sina uppdrag vid sidan av studier eller ordinarie arbeten.

De flesta samhällsgrupper är väl representerade bland de förtroendevalda. Kvinnor är bättre representerade i kommunerna i Västmanland än i genomsnittskommunen och länet tillhör de i landet med jämnast könsfördelning. Utrikes födda är bättre representerade bland de förtroendevalda i Västmanland än riksgenomsnittet. Var tionde förtroendevald i Västmanlands kommuner har barn under sex år.

I rapporten redovisas även hur nöjda medborgarna är med den kommunala verksamheten och vilket förtroende de har för lokalpolitikerna. Den lokala demokratin och den kommunala verksamheten får högt betyg samtidigt som de förtroendevalda, som ju är ytterst ansvariga för hur verksamheten fungerar, paradoxalt nog får lägre betyg. Så ser det ut i Västmanland liksom i landet i sin helhet.

Innehåll

Vilka är de förtroendevalda i Sverige?	5
Jämnare könsfördelning bland unga förtroendevalda.....	5
Andelen unga förtroendevalda är fortsatt låg.....	5
Minskad underrepresentation av utrikes födda.....	6
Åldersmässig utjämning bland förtroendevalda.....	7
Flertalet är fritidspolitiker.....	7
Högt valdeltagande i Västmanland	9
Västmanland har 1 279 förtroendevalda	9
... varav 96 procent är fritidspolitiker.....	10
Vilka är de förtroendevalda i Västmanlands kommuner?	11
Västmanlands kommuner har en relativt jämn könsfördelning.....	11
Västerås har flest unga.....	11
Utrikes födda är relativt väl representerade.....	12
Många är gifta.....	13
Var tionde är småbarnsföräldrar.....	13
Norberg har flest i privat sektor.....	13
Många är välutbildade.....	14
Vilka är de förtroendevalda i Landstinget Västmanland?	15
Könsfördelningen är något ojämnare än i kommunerna.....	15
De arbetar i många sektorer i samhället.....	15
Sammanfattning av de förtroendevalda i Västmanland	16
Förtroendet för lokalpolitiker och verksamheten	17
Nästan sju av tio i Sverige är nöjda med den kommunala demokratin.....	17
Medborgarna är nöjda med verksamheten.....	17
Sammanfattande kommentarer - förtroende	19

Vilka är de förtroendevalda i Sverige?

Statistiska centralbyrån (SCB) har under 2015 genomfört en undersökning om de förtroendevalda i Sveriges kommuner och landsting¹. Undersökningen har gjorts i samarbete med Sveriges Kommuner och Landsting. Analyserna är baserade på uppgifter som landets samtliga kommuner och landsting har skickat in till SCB.

Sveriges Kommuner och Landsting har tidigare publicerat undersökningar om landets förtroendevalda motsvarande denna. Föregående rapportserier utkom år 2008 respektive 2012, årets upplaga är således den tredje i raden.

Undersökningen visar att antalet förtroendevalda i kommunerna fortsätter att minska jämfört med tidigare mandatperioder. År 2015 uppgick det totala antalet förtroendevalda i kommunerna till omkring 36 800 personer, detta innebär en minskning med drygt 1 200 personer jämfört med år 2011. Trenden med allt färre politiker återfinns även i landstingen, där antalet förtroendevalda år 2015 uppgick till drygt 4 400 personer, vilket är en minskning med omkring 200 personer jämfört med föregående mandatperiod.

Jämnare könsfördelning bland unga förtroendevalda

Könsfördelningen brukar betraktas som jämn då andelen kvinnor respektive män ligger mellan 40 och 60 procent. I totalt 229 av landets 290 kommuner är andelen kvinnliga förtroendevalda högre än 40 procent, vilket är en ökning med 21 kommuner sedan år 2011.

Kvinnor är fortsatt underrepresenterade bland de förtroendevalda; 43 procent, jämfört med 50 procent i befolkningen som helhet. Fördelningen mellan kvinnor och män är jämnare bland yngre politiker jämfört med äldre. Bland förtroendevalda under 30 år uppgår andelen kvinnor till 47 procent, bland dem som är 65 år och äldre är andelen kvinnor 37 procent.

En större andel män än kvinnor innehar tyngre politiska uppdrag. Från 2011 har det dock skett en viss utjämning mellan könen, framförallt avseende posten som kommunstyrelsens ordförande, där 37 procent är kvinnor. Även bland ordförandena i kommunerna utgör kvinnor 37 procent. I landstingen är fördelningen mellan kvinnor och män på tunga poster betydligt jämnare än i kommunerna. Detta gäller för fullmäktige och styrelser, såväl som för ordförande- och vice ordförandeposter. Ett exempel på detta är posten som landstingsstyrelsens ordförande, som i 45 procent av landstingsstyrelserna innehas av en kvinna. Vidare är 54 procent av landstingsnämndernas ordförande kvinnor.

Andelen unga förtroendevalda är fortsatt låg

Undersökningen visar att unga, i åldrarna 18-29 år, utgör 9 procent av kommunpolitikerna år 2015, vilket är 11 procentenheter lägre än befolkningen. Andelen unga är i stort sett oförändrad sedan 2011. Jämfört med hela befolkningen är unga underrepresenterade bland de förtroendevalda i såväl kommuner som landsting. SCB:s statistik visar att Lunds kommun har den högsta andelen unga

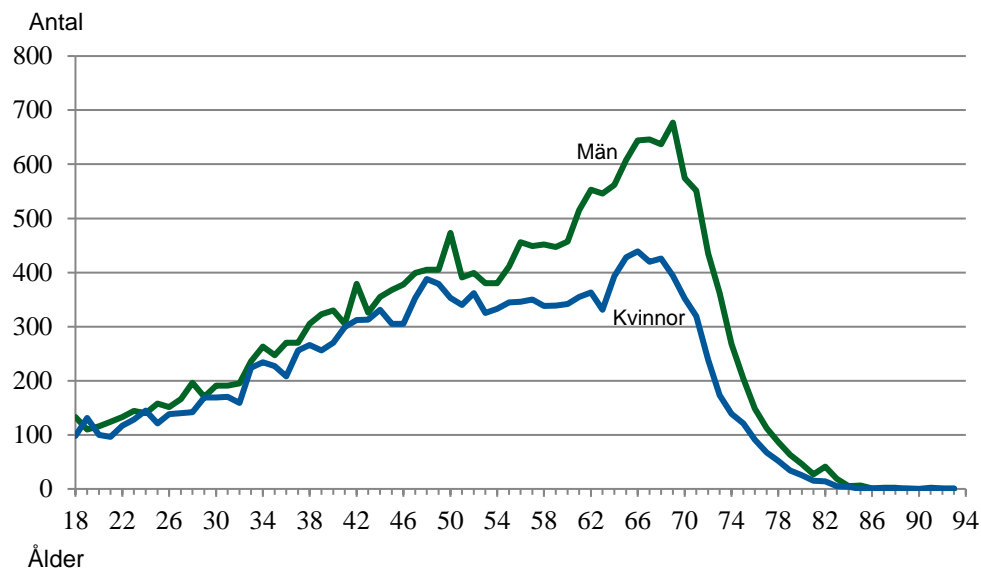
¹ I denna rapport används ordet landsting som ett samlingsnamn för landsting och regioner.

förtroendevalda tillsammans med storstadsområdena Stockholm, Göteborg och Malmö och universitetsstäder som Umeå, Karlstad, Växjö och Uppsala.

Andelen äldre förtroendevalda, som är 65 år eller äldre, är 27 procent i kommunerna. Det är en ökning med 4 procentenheter jämfört med 2011. Jämfört med befolkningen innebär detta en viss överrepresentation.

Diagram 1 visar köns- och åldersfördelningen bland de förtroendevalda.

Diagram 1: Antal förtroendevalda i kommunerna efter kön och ålder, år 2015

Minskad underrepresentation av utrikes födda

Utrikes födda är underrepresenterade bland de förtroendevalda. Omkring 19 procent av befolkningen över 18 år utgörs av utrikes födda. Motsvarande andel bland de förtroendevalda i landets kommuner är 9 procent. Jämfört med 2011 har andelen utrikes födda förtroendevalda ökat något, främst bland kvinnor. Utrikes födda kvinnor är inte underrepresenterade i högre grad än utrikes födda män.

När representativiteten bland utrikes födda studeras bör man beakta att gruppen utgör en mycket liten andel av befolkningen i vissa kommuner, några få förtroendevalda kan därmed vara avgörande för graden av representation. Vidare rymmer gruppen stora variationer avseende faktorer såsom ursprung och vistelsetid i Sverige. Andelen utrikes födda bland förtroendevalda är högst i bland annat Stockholmsområdet, Västmanland, Södermanland och Örebro, medan Norrlandslänet har en något lägre andel. Dock har Norrlandslänet även en lägre andel utrikes födda totalt sett i hela befolkningen vilket gör att utrikes födda är relativt väl representerade. Det finns även kommuner där andelen utrikes födda är större bland de folkvalda än i befolkningen. Den kommun där differensen är störst är Åtvidaberg, där andelen utrikes födda är 10 procent bland de förtroendevalda, jämfört med 7 procent i befolkningen. Några exempel på kommuner där andelen utrikes födda förtroendevalda stämmer väl överens med andelen utrikes födda i befolkningen är Västervik, Orsa, Piteå, Aneby, och Vallentuna.

Resultaten från 2015 års undersökning visar att personer med eftergymnasial utbildning och offentliganställda är överrepresenterade bland de förtroendevalda i kommuner och landsting. Bland kommunpolitikerna har 52 procent eftergymnasial utbildning. Motsvarande andel av befolkningen är 37 procent.

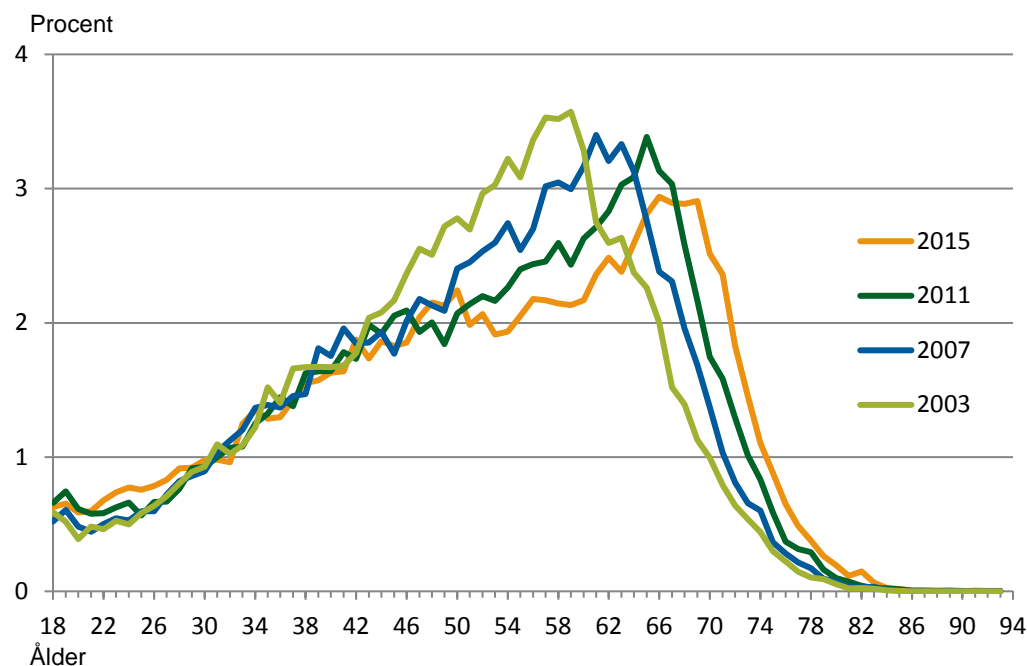
Bland förtroendevalda i landstingen återfinns liknande mönster vad gäller representativitet som i kommunerna, men med vissa skillnader. Landstingen har en jämnare könsfördelning bland de förtroendevalda än kommunerna. Kvinnor utgör 48 procent av de förtroendevalda i landstingen. Personer med eftergymnasial utbildning är i högre grad överrepresenterade bland landstingspolitikerna jämfört med kommunpolitikerna. Dessa mönster återfanns även vid tidigare undersökningar.

Åldersmässig utjämning bland förtroendevalda

Åldersstrukturen bland de förtroendevalda åren 2003, 2007, 2011 och 2015 visas i diagram 2. Av diagrammet framgår att 40-talister är fortsatt välrepresenterade bland landets förtroendevalda. Åldersfördelningen är stort sett densamma vid varje tillfälle, även om kurvan har förskjutits framåt med fyra års intervall. Undersökningen visar på en växande andel 70-åringar bland kommunernas förtroendevalda. Kurvan är snarlik vid samtliga undersökningstillfällen med skillnaden att ålderspuckelns spetsigaste del, som illustrerar den vanligast förekommande åldern, trubbats av något vid 2015 års undersökning.

Diagram 2 visar förtroendevalda i kommunerna efter ålder år 2003, 2007, 2011 och 2015.

Diagram 2: Förtroendevalda i kommunerna efter ålder år 2003, 2007, 2011 och 2015. Åldersfördelning i procent

Flertalet är fritidspolitiker

En klar majoritet av de förtroendevalda i kommuner och landsting sköter sina uppdrag på fritiden vid sidan av studier och ordinarie arbete. Med fritidspolitiker avses förtroendevalda med ett arvode för politiska uppdrag som understiger en 40 procentig arbetstid. I kommunerna utgör fritidspolitiker 96 procent medan motsvarande siffra i landstingen är 93 procent.

Bland kommunpolitikerna är det lika vanligt att kvinnor och män är hel- eller deltidsarvoderade. I landstingen får fler förtroendevalda kvinnor än män hel- eller deltidsarvode.

Gifta förtroendevalda är överrepresenterade jämfört med befolkningen i övrigt. En förklaring till detta kan vara att åldersstrukturen bland de förtroendevalda skiljer sig från den i befolkningen. Andelen kommunpolitiker som har barn under 18 år är en procentenhet högre än i befolkningen, föräldrar utgör således inte en underrepresenterad grupp bland de förtroendevalda. Omkring var tionde förtroendevald i kommunerna har barn under sex år.

Högt valdeltagande i Västmanland

Valen till kommun- och landstingsfullmäktige ger medborgarna möjlighet att påverka vilken politik som ska föras på lokal och regional nivå. Eftersom kommuner och landsting ansvarar för en stor del av välfärdssektorn innebär det ett mer direkt inflytande över vardagsnära tjänster som vård, skola och omsorg.

Fullmäktigeledamöterna är folkvalda medan ledamöter i styrelser och nämnder tillsätts av fullmäktige bland de förtroendevalda.

Valdeltagandet varierar mellan olika samhällsgrupper men är generellt sett högt i Västmanland liksom i övriga Sverige, både i kommun- och landstingsvalet. Det varierar från 81 procent i Fagersta, Hallstahammar, Köping och Surahammar till 84 procent i Kungsör, Norberg och Sala.

Inom kommunerna finns det också skillnader mellan olika valdistrikt, det vill säga att valdeltagandet skiljer sig åt mellan olika geografiska områden i kommunerna. Västerås har den största differensen mellan det lägsta och högsta valdeltagandet. Skinnskatteberg har den minsta skillnaden mellan sina valdistrikt.

Tabell 1: Valdeltagande och differens inom kommun 2014 (procent)

Kommuner	Valdeltagande	Differens
Arboga	83	11
Fagersta	81	19
Hallstahammar	81	16
Kungsör	84	8
Köping	81	27
Norberg	84	6
Sala	84	15
Skinnskatteberg	82	5
Surahammar	81	11
Västerås	82	31
Landstinget Västmanland	82	
Hela riket kommunval	83	
Hela riket landstingsval	82	

Västmanland har 1 279 förtroendevalda ...

Det finns 1 116 kommun- och 163 landstingspolitiker i Västmanland. Det går alltså i genomsnitt 237 invånare på varje kommunpolitiker vilket ger en något högre politikertäthet än riksgenomsnittet, som ligger på 265 invånare per kommunpolitiker. Siffran kan jämföras med riksdagen där det går omkring 28 000 invånare per riksdagsledamot.

I stort sett samtliga kommuner i Västmanland har fler politiker per invånare än genomsnittskommunen. I Västerås, som är länets folkrikaste kommun, är det en lägre andel förtroendevalda per invånare. Högst politikertäthet har de mindre kommunerna Skinnskatteberg, Kungsör och Norberg. I Landstinget Västmanland är det av naturliga skäl betydligt färre politiker per invånare än i kommunerna, men de är ändå fler än genomsnittet för landsting.

Tabell 2: Förtroendevalda och invånare per förtroendevald 2015 (antal)

Kommuner	Antal förtroendevalda	Invånare per förtroendevald
Arboga	112	122
Fagersta	81	162
Hallstahammar	106	147
Kungsör	84	98
Köping	150	169
Norberg	67	85
Sala	108	203
Skinnskatteberg	66	67
Surahammar	71	140
Västerås	271	530
Alla kommuner i Västmanland	1 116	237
Landstinget Västmanland	163	1 606
Hela riket (kommuner)	36 845	265
Hela riket (landsting)	4 426	2 202

... varav 96 procent är fritidspolitiker

Totalt 39 personer i kommunerna och 14 i landstinget har ett hel- eller deltidsuppdrag som politiker (fyra procent). Det betyder att av de 1 279 förtroendevalda är det 1 226 (96 procent) som sköter sina uppdrag på fritiden vid sidan av studier eller ordinarie arbeten.

Tabell 3: Förtroendevalda på heltid, deltid och fritid 2015 (antal)

Kommuner	Heltid	Deltid	Fritid
Arboga	1	4	107
Fagersta	1	0	80
Hallstahammar	1	0	105
Kungsör	2	1	81
Köping	2	1	147
Norberg	1	0	66
Sala	2	2	104
Skinnskatteberg	1	0	65
Surahammar	1	1	69
Västerås	4	14	253
Alla kommuner i Västmanland	16	23	1 077
Landstinget Västmanland	9	5	149

Vilka är de förtroendevalda i Västmanlands kommuner?

Det är bra om sammansättningen av förtroendevalda återspeglar befolkningens sammansättning, bland annat när det gäller kön, ålder, utbildning, inkomst och födelseled. Olika grupper har olika erfarenheter och perspektiv vilket är en resurs i beslutsfattandet.

I stort motsvarar sammansättningen i Västmanlands kommuner den genomsnittliga, även om den förstås varierar mellan kommunerna.

Västmanlands kommuner har en relativt jämn könsfördelning

Västmanland har en jämnare fördelning mellan män och kvinnor bland de förtroendevalda än riket som helhet även om det finns variationer kommunerna emellan. Män är överrepresenterade i en majoritet av kommuner, men i Kungsör, Köping och Skinnskatteberg finns en kvinnlig majoritet bland kommunpolitikerna. Länets jämnaste könsfördelning finns i Köping, och sammantaget är Västmanland ett av de län i Sverige som har jämnast könsfördelning bland sina lokalpolitiker. Könsfördelningen brukar betraktas som jämn då delen kvinnor respektive män ligger mellan 40 och 60 procent. Utifrån denna definition har åtta av tio kommuner i Västmanland en jämn könsfördelning i 2015 års undersökning.

Tabell 4: Kön 2015 (procent)

Kommun	Män	Kvinnor	Jmf 2011 kvinnor
Arboga	63	38	0
Fagersta	57	43	-1
Hallstahammar	53	47	3
Kungsör	45	55	6
Köping	49	51	3
Norberg	60	40	-1
Sala	55	45	3
Skinnskatteberg	42	58	10
Surahammar	65	35	-5
Västerås	55	45	1
Alla kommuner i Västmanland	54	46	2
Hela riket	57	43	0

Västerås har flest unga

Åldersfördelningen följer i princip samma mönster som landet som helhet. Framförallt är de unga (18-29 år) underrepresenterade. Västerås har en något jämnare åldersfördelning och en högre andel yngre förtroendevalda än både länet och landet som helhet. Även i Sala finns en något bättre representation av unga bland de förtroendevalda jämfört med andelen unga i kommunens befolkning. Förtroendevalda över 65 år motsvarar sin andel i befolkningen i Västmanland, detsamma gäller för förtroendevalda i yngre medelåldern. Åldersgruppen 50-64 år är överrepresenterad, både i Västmanland och i riket i övrigt.

Tabell 5: Ålder 2015 (procent)

Kommun	18-29 år		30-49 år		50-64 år		65 år -	
	Valda	Befolkn	Valda	Befolkn	Valda	Befolkn	Valda	Befolkn
Arboga	7	18	20	28	46	23	27	31
Fagersta	11	19	25	30	35	23	30	29
Hallstahammar	6	18	32	29	26	23	36	30
Kungsör	6	15	30	29	29	25	36	30
Köping	5	18	37	29	35	24	23	29
Norberg	7	17	36	26	33	26	24	31
Sala	12	18	33	28	32	25	22	29
Skinnskatteberg	5	15	33	24	26	27	36	34
Surahammar	8	16	28	29	27	25	37	30
Västerås	15	21	38	33	26	22	21	25
Alla kommuner i Västmanland	9	19	32	31	31	23	27	27
Hela riket	9	20	31	33	33	23	27	25

Utrikes födda är relativt väl representerade

Representationen av utrikes födda i Västmanlands kommuner är generellt sett bättre än riksgenomsnittet, även om gruppen sammantaget är underrepresenterad. I Fagersta är var fjärde förtroendevald utrikes född, vilket stämmer väl överens med andelen utrikes födda i kommunens befolkning. Även i Köping, Skinnskatteberg, Surahammar och Västerås finns en god överensstämmelse mellan andelen utrikes födda förtroendevalda respektive andelen i befolkningen.

Tabell 6: Utrikes födda, förtroendevalda och befolkning 18 år och äldre 2015 (procent)

Kommun	Förtroendevalda	Befolkningen
Arboga	8	13
Fagersta	25	26
Hallstahammar	9	20
Kungsör	6	16
Köping	19	20
Norberg	7	14
Sala	8	11
Skinnskatteberg	17	19
Surahammar	18	22
Västerås	20	22
Alla kommuner i Västmanland	15	20
Hela riket	9	19

Många är gifta

Gifta personer är överrepresenterade i stort sett samtliga kommuner i Västmanland liksom i övriga landet. I Köping är till exempel 60 procent av de förtroendevalda gifta medan motsvarande andel bland alla invånare i kommunen är 42 procent.

Tabell 7: Andel gifta 2015 (procent)

Kommun	Förtroendevalda	Befolkningen
Arboga	54	43
Fagersta	49	41
Hallstahammar	60	44
Kungsör	61	48
Köping	60	42
Norberg	54	42
Sala	52	42
Skinnskatteberg	59	42
Surahammar	59	47
Västerås	49	42
Alla kommuner i Västmanland	55	43
Hela riket	57	42

Var tionde är småbarnsföräldrar

Småbarnsföräldrar är relativt väl representerade i kommunerna, och Västmanland speglar representationen i riket i övrigt. Var tionde kommunpolitiker i länet har barn under sex år. Störst andel småbarnsföräldrar finns i Kungsör, där småbarnsföräldrar utgör 12 procent både av de förtroendevalda och av befolkningen i stort.

Tabell 8: Småbarnsföräldrar 2015 (procent)

Kommun	Förtroendevalda	Befolkningen
Arboga	8	11
Fagersta	6	13
Hallstahammar	11	12
Kungsör	12	12
Köping	10	11
Norberg	9	11
Sala	11	12
Skinnskatteberg	8	9
Surahammar	10	11
Västerås	10	13
Alla kommuner i Västmanland	10	12
Hela riket	11	13

Norberg har flest i privat sektor

Nästan hälften av de förtroendevalda i Västmanland arbetar i den privata sektorn vilket i stort sett motsvarar andelen i Sverige som helhet. I Norberg är majoriteten av de förtroendevalda verksamma inom den privata sektorn.

I likhet med övriga landet är kommunanställda väl representerade i Västmanland. I Skinnskatteberg och Surahammar är hälften av de förtroendevalda anställda i den kommunala sektorn.

Tabell 9: Anställningssektor 2015 (procent)

Sektor	Statlig	Kommun	Landsting	Privat	Kommunalt bolag
Arboga	15	40	1	39	5
Fagersta	8	35	3	47	8
Hallstahammar	7	48	7	37	2
Kungsör	8	42	1	38	10
Köping	6	42	3	48	2
Norberg	8	30	3	56	3
Sala	5	43	5	47	1
Skinnskatteberg	3	49	3	39	5
Surahammar	5	49	3	38	5
Västerås	12	37	3	45	4
Alla kommuner i Västmanland	8	41	3	44	4
Hela riket	9	39	4	45	3

Många är välutbildade

I samtliga kommuner i Västmanland liksom i landet som helhet är personer med eftergymnasial utbildning överrepresenterade bland de förtroendevalda, samtidigt som de med endast förgymnasial utbildning är underrepresenterade. Västerås har den största andelen förtroendevalda med eftergymnasial utbildning, 66 procent jämfört med 38 procent i befolkningen. Fagersta är ett exempel på en kommun där de förtroendevaldas utbildningsnivå stämmer relativt väl överens med befolkningens.

Tabell 10: Utbildningsnivå 2015 (procent)

Utbildning	Förgymnasial		Gymnasial		Eftergymnasial	
	Valda	Befolkn	Valda	Befolkn	Valda	Befolkn
Arboga	4	20	59	54	37	26
Fagersta	17	22	49	57	33	21
Hallstahammar	6	21	56	57	39	22
Kungsör	10	22	36	55	54	23
Köping	6	21	54	56	40	23
Norberg	15	24	43	56	42	20
Sala	5	19	41	56	55	25
Skinnskatteberg	8	26	44	54	48	21
Surahammar	11	23	62	58	27	19
Västerås	7	16	27	46	66	38
Alla kommuner i Västmanland	8	18	44	50	48	31
Hela riket	9	17	39	46	52	37

Vilka är de förtroendevalda i Landstinget Västmanland?

I Landstinget Västmanland finns det 163 förtroendevalda varav nio är heltidsengagerade, fem är deltidsengagerade och 149 är fritidspolitiker. Valdeltagandet på 82 procent är högt liksom i landet som helhet.

Könsfördelningen är något ojämnare än i kommunerna

I de flesta av landets län är könsfördelningen jämnare i landstinget än i kommunerna. Västmanland avviker ifrån mönstret. Könsfördelningen i landstinget är något ojämnare än riksgenomsnittet, i kontrast till länets kommuner där fördelningen är jämnare än i riket i övrigt.

Åldersfördelningen följer i stort sett samma mönster som landet som helhet, med en underrepresentation av yngre och äldre landstingspolitiker.

Representationen av utrikes födda och småbarnsföräldrar följer samma mönster som Västmanlands kommuner.

Tabell 11: Landstingspolitikernas struktur 2015

Kön	Män		Kvinnor					
	55		45					
Ålder	-29 år		30-49 år		50-64 år		65 år-	
	Valda	Befolkn	Valda	Befolkn	Valda	Befolkn	Valda	Befolkn
	9	19	40	31	31	23	21	27
Utrikes födda	Förtroendevalda			Befolkningen				
	15			20				
Gifta	Förtroendevalda			Befolkningen				
	55			43				
Småbarnsföräldrar	Förtroendevalda			Befolkningen				
	11			12				

De arbetar i många sektorer i samhället

Landstingspolitikerna är yrkesverksamma i flera olika sektorer. De flesta är anställda i den offentliga sektorn medan drygt en tredjedel jobbar i den privata.

Landstingspolitikerna har olika utbildningslängd, men de med eftergymnasial utbildning är starkt överrepresenterade i förhållande till befolkningen medan de med förgymnasial utbildning är underrepresenterade.

Tabell 12: Förtroendevaldas anställning och utbildning- landsting 2015 (procent)

Anställning	Statlig	Kommun	Landsting	Privat	Kommunalt bolag	
	4	31	24	35	6	
Utbildningsnivå	Förgymnasial		Gymnasial		Eftergymnasial	
	Valda	Befolkn	Valda	Befolkn	Valda	Befolkn
	4	18	37	50	59	31

Sammanfattning av de förtroendevalda i Västmanland

Det politiska uppdraget innebär att förtroendevalda fattar beslut för medborgarnas räkning. De ska värdera olika synpunkter och förslag, göra avvägningar och prioriteringar och ta ställning till vad som bäst tillgodoser det samlade medborgarintresset.

I kommunerna i Västmanland är de förtroendevalda 1 116 till antalet och i landstinget 163. Av alla dessa är 96 procent fritidspolitiker och bara fyra procent hel- eller deltidspolitiker.

De förtroendevalda har olika bakgrund och erfarenheter och avspeglar väl medborgarna vilket är viktigt för olika perspektiv i beslutsfattandet. Det underlättar också möjligheten till kontakt mellan de förtroendevalda och allmänheten.

De flesta samhällsgrupper är väl representerade bland de förtroendevalda i kommunerna och landstinget. Utrikes födda är bättre representerade än riksgenomsnittet både sammantaget i Västmanlands kommuner och i landstinget. Representationen av småbarnsföräldrar motsvarar riksgenomsnittet; var tionde förtroendevald i kommunerna har barn under sex år. Vidare har Västmanlands kommuner sammantaget en jämnare könsfördelning än riksgenomsnittet.

Närheten till de förtroendevalda gör det lättare för medborgarna att ha kontakt med politikerna. Det är enklare att kontakta den lokala eller regionala företrädaren än en riksdagspolitiker för att framföra åsikter och argument.

Det går i genomsnitt en kommunalpolitisk företrädare på 237 medborgare i Västmanland och en landstingspolitiker på 1 606 invånare, vilket är en högre andel politiker per invånare än riksgenomsnittet på såväl kommun- som landstingssidan. Siffrorna kan även jämföras med 349 riksdagsledamöter på hela Sveriges befolkning.

Förtroendet för lokalpolitiker och verksamheten

Här redovisas hur medborgarna ser på sina lokalpolitiker och hur nöjda de är med skötseln av de kommunala verksamheterna.

Nästan sju av tio i Sverige är nöjda med den kommunala demokratin

SOM-institutet² vid Göteborgs universitet gör varje år en nationell undersökning för att kartlägga den svenska allmänhetens vanor och attityder på temat samhälle, politik och medier. Nedan redovisas resultatet från 2015 och de tre frågor som handlar om hur medborgarna ser på demokratin, verksamheten och de förtroendevalda i kommunerna.

Svaren visar att invånarna är nöjda med hur demokratin fungerar i kommunerna och ganska nöjda med hur den kommunala servicen fungerar, medan siffrorna visar att förtroendet för kommunstyrelserna är något lägre.

Tabell 13

1. Hur nöjda invånarna är med hur demokratin fungerar i den egna kommunen (procent)

	Mycket nöjd	Ganska nöjd	Inte särskilt nöjd	Inte alls nöjd
Kommun	9	58	25	8

2. Hur invånarna bedömer att den offentliga servicen fungerat de senaste 12 månaderna i den egna kommunen (procent)

	Mycket bra	Ganska bra	Varken bra eller dåligt	Ganska dåligt	Mycket dåligt	Ingen uppfattning
Kommun	4	39	29	9	3	16

3. Förtroende för kommunstyrelserna (procent)

	Mycket stort	Ganska stort	Varken eller	Ganska litet	Mycket litet
Kommun	2	18	47	23	9

Medborgarna är nöjda med verksamheten

Vid sidan av den nationella mätningen görs även lokala mätningar. I Västmanland har sedan 2013 nio av tio kommuner med hjälp av Statistiska centralbyrån gjort egna omfattande medborgarundersökningar. Nedan redovisas svaren på några av de frågor som rör uppfattningen om kommunen som en plats att bo på, hur de kommunala verksamheterna sköts och vilket inflytande invånarna anser sig ha i sin kommun. De svarande har fått betygsätta kommunen på en skala på 1-10 där 1 är det lägsta betyget.

Invånarna i Västmanland liksom i landet som helhet är mer nöjda med sina kommuner som en plats att bo och leva på och med hur den kommunala

² SOM-institutet är centrum för den undersöknings- och seminarieverksamhet som drivs gemensamt av Institutionen för journalistik, medier och kommunikation (JMG) och Statsvetenskapliga institutionen vid Göteborgs universitet.

verksamheten fungerar än med möjligheten till insyn och inflytande över de kommunala besluten och verksamheterna.

Tabell 14³: Hur nöjd är du med ...

	... din kommun i dess helhet som en plats att bo och leva på?	... hur din kommun sköter sina olika verksamheter?	... den insyn och det inflytande invånarna har över kommunens beslut och verksamheter?
Arboga (2015)	6,9	6,1	4,9
Fagersta (2014)	6,6	6,4	5,0
Hallstahammar (2013)	6,9	6,4	5,1
Kungsör (2015)	6,5	5,8	4,5
Köping (2015)	6,5	6,2	5,0
Norberg (2013)	6,1	5,1	4,7
Sala (2014)	7,0	5,8	4,4
Skinnskatteberg (2013)	6,2	5,4	4,4
Västerås (2015)	7,3	6,4	5,1
Hela riket (2015-2016)	6,9	6,1	4,8

Några av frågorna berör specifikt förtroendet för de förtroendevalda. Förtroendebetygen varierar mellan de olika kommunerna men är generellt sett lägre än betygen för vad invånarna tycker om kommunen som boplat och för hur nöjda de är med de kommunala verksamheterna.

Tabell 15: Hur nöjd är du med...

	... hur kommunens politiker lyssnar till invånarnas synpunkter?	... hur kommunens politiker arbetar för kommunens bästa?
Arboga (2015)	4,7	5,4
Fagersta (2014)	5,1	6,0
Hallstahammar (2013)	4,8	5,7
Kungsör (2015)	4,1	4,6
Köping (2015)	4,7	5,4
Norberg (2013)	4,4	5,0
Sala (2014)	4,4	5,0
Skinnskatteberg (2013)	4,0	4,8
Västerås (2015)	4,6	5,3
Hela riket (2015-2016)	4,6	5,3

³ Svar i en skala från 1 till 10 där 1 är det lägsta betyget.

Sammanfattande kommentarer - förtroende

Resultaten från undersökningarna⁴ visar att medborgarna är nöjda med det demokratiska systemet i de kommuner de bor i. De är även ganska nöjda med den egna kommunens service medan de är mindre nöjda med sina möjligheter till inflytande och de har lägre förtroende för de förtroendevalda.

Kommunerna i Västmanlands län liksom riket som helhet har lägre värden på frågor om förtroendet för förtroendevalda än för den verksamhet som politikerna ansvarar för.

Att de förtroendevalda får lägre betyg än verksamheterna kan bero på att de i sitt uppdrag måste göra svåra avväganden och ibland fatta obekväma beslut. Det kan vara svårt för medborgarna att se kopplingen till helhetsansvaret.

Vidare kan det lägre förtroendet bero på att invånarna har mer kontakt med verksamheterna direkt än med politikerna. De ser vad personalen gör men inte vad politikerna utträttar.

Siffrorna kan dock ge en missvisande bild. Det finns undersökningar som visar att medborgare vid djupintervjuer tenderar att först svara att de har lågt förtroende för politiker medan de vid ett längre samtal ger en mer nyanserad bild.⁵

⁴ SOM-institutets Riks-SOM 2015 och SCB:s medborgarundersökning

⁵ Politikens meningslöshet – om misstro, cynism och utanförskap, Tommy Möller, Stockholms universitet.

Vilka är lokalpolitikerna i Västmanlands län?

Sveriges Kommuner och Landsting har i den här rapporten, som är baserad på SCB-statistik, tittat på vad som är utmärkande för de lokala politikerna i Västmanland. Vilka är de? Vilka är det som lägger en stor del av sin tid på att ta ansvar för allas vardag, att prioritera och att fatta beslut som påverkar och skapar förutsättningar för dem som bor och arbetar i Västmanland? I rapporten redovisas även hur nöjda medborgarna är med den kommunala verksamheten och vilket förtroende de har för lokalpolitikerna.

Upplysningar om innehållet
Cecilia Ramqvist, cecilia.ramqvist@skl.se
Björn Kullander, bjorn.kullander@skl.se

© Sveriges Kommuner och Landsting, 2016
ISBN: 978-91-7585-437-3

Beställ eller ladda ner på www.skl.se/publikationer. ISBN 978-91-7585-437-3